

С ВИСОКО ПРОФЕСИОНАЛНО МАЙСТОРСТВО

Ярко, запомнящо се, със силни акценти в програмата — накратко това бе впечатлението, което оставиха двата концерта на Софийската държавна филхармония на 13 и 14 март с диригенти: н. а. Константин Илиев — в първата вечер и Веселин Байчев — във втората.

На първо място бих отбелязала смелия подбор на творбите в двете програми: Моцарт — Симфония № 29, Ал. Райчев — „Соната-поема“ за цигулка и оркестър и Симфония № 2 от Г. Тутев; Чайковски — Увертюра — фантазия „Ромео и Жулиета“, Бетховен — Концерт за пиано № 4 и ораторията „Похвално слово за Константин философ, наречен Кирил“ за четец, солисти, смесен хор и инструменти. Паралелът класика (разбрана в най-широк исторически смисъл) — съвременност внесе динамиката на стиловия контраст, с онази провокативност, която оставя следи в съзнанието, разрушава инертността на възприятието. Следва да добавя, че подобна програма носи и голяма отговорност за оркестър и диригент, изисква силна концентрация на мисълта и способност за бърза пренагласа към интерпретационните проблеми от различно естество. Всъщност, това са нещата, с които се измерва силата на едно артистично присъствие — изненадващо и убедително в своите превъплъщения, физиономично, допълващо във всеки момент с нови щрихи творческия портрет на изпълнителите. И струва ми се, в това бе най-голямата сполука на софийските филхармонии.

Силно впечатление остави и онова творческо отношение към музикалната съвременност, което не само открива нови звукови реалности, но търси и тяхната смислова подплата. Без тази взаимнодопълваща се двойственост едва ли биха прозвучали толкова пълнокръвно и цялостно Симфония № 2 („Вариации“) от Г. Тутев и ораторията от К. Илиев — истинско художествено постижение за оркестъра, което се превърна във върхов момент и за двете концертни вечери. „Тайната“ на успеха? Тя е многолика на фона на сложната художествена проблематика, лежаща в основата на двете партитури. И все пак, в стремежа си да бъда конкретна, ще посоча нещо, без което всички останали моменти от интерпретацията биха останали накърнени или незащитени — грижата за музикалния израз, за възможно най-естествената и вълнуваща музикална реч, която не отстъпва по сила на звуково-тембровата картина. Така експресията на изживяването в Симфонията на Тутев (Вариации за оркестър с „Пролог“ и „Епилог“) „взриви“ в оркестъра богата гама от нюанси, от контрасти и контрапункти. Като се почне от широкия одухотворен монолог на кларинета в Пролога, извисен, болезнено изразителен; като се мине през онази плетеница от множество образи — остро характерни, динамични, почти неуловимо пластични, носещи неспокойствието на съвременния дух, за да се достигне до онова драматично натрупване на напрежението в „хаоса“ на драстично бушуващия оркестър (VI вариация), което се „излива“ неочаквано в дългите безстрастни и застинали линии на струнните инструменти в Епилога. Една творба, която е истинско изпитание за всеки оркестър, но софийските филхармонии не оставиха никакво съмнение за своята техническа прецизност и висок художествен резултат (тук могат да се отправят специални адмирации към великолепните солистични изяви на дървената духова група, която долови верния път към релефната изразна характеристичност на отделните „сцени“ в творбата).

Не бе по-различно и внушението, което се излъчи от изпълнението на другата българска творба — „Похвалното слово. . .“ от К. Илиев — силна, въздействуваща, почти театрално „разиграна“, със сложно, многопластово драматургично решение, с аромата на автентичното чрез възхваляващото слово на четеца и морализаторския тон на хоровите и солови партии, които често напомняха изтънчената интонационна изразителност на източноправославното църковно пеене. Но това далеч не наруши усещането за съвременност, което нахлу чрез острата звучност на инструменталната партия, динамизираща музикалното действие, прокрадна се и в сложното взаимодействие между риторичното ораторско слово и реакцията на човешкото множество (в хоровата партия), за да прерасне във внушителна възхвала, в пламенна проповед за „началото“. Трябва да допълним, че ораторията спечели най-много от вдъхновеното и сътворческо участие на хора на Русенската народна опера (преодолял с лекота трудната партитура), от обективния, философски тон в словото на з. а. Димитър Буйнозов и не на последно място от активността на инструменталния състав и солистите Константин Янков и Никола Кунин. Диригентът Веселин Байчев, неведнъж доказвал усет към съвременната музикална партитура, и този път не измени на себе си, влагайки цялото си професионално умение и творческо въображение в обемното разгръщане на ораторията.

„Класическата“ част на двете програми на Софийската филхармония също носеше отпечатъка на силно творческо присъствие, одухотворено от полета на мисълта, пречупено през призмата на твореца-изпълнител. И ако В. Байчев, в стремежа си да изживее пълноценно всеки епизод и в същото време да го изчисти от излиш на емоционална натовареност, малко надхвърли естествения темпоритъм на музикалното действие в Увертюрата „Ромео и Жулиета“ от Чайковски и донякъде в Концерта за пиано № 4 от Бетховен (тук солистката Милена Моллова потърси проникновения лиризъм, без да излиза от рамките на стегнатото изложение); в първата вечер К. Илиев, преустройвайки традиционната представа за ранната Моцартова симфония на нова художествена „вълна“, не напусна границите на Моцартовото начало. В Симфония № 29 той сякаш потърси късния Моцарт — една интерпретация, в която виталният блясък и празничност на израза излязоха на повърхността едва във Финала на симфонията като обобщение, като „отпришване“ на умишлено задържаната в предходните части музикална енергия, скрита зад приглушения носталгичен тон на II част или зад „плъзгащата се“, а не подчертана тривременна пулсация на Менуета. С подобно активно осмисляне К. Илиев беляза и „Соната-поема“ от Ал. Райчев. Но тук централната фигура бе з. а. Георги Бадев — един музикант винаги различен и винаги убедителен в откровенията на своята богата чувствителност.

Участието на Софийската филхармония ще остане безспорен връх в тазгодишните фестивални дни, ярка творческа изява, която ще помним дълго.

Ива ЧАВДАРОВА